

Aleg 273

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o petycyach gromadniczych, Rad szkolnych miejscowych i Rad gminnych z rozmaitych stron kraju, a mianowicie ze Stryja l. s. 282|179 i 705|561, z Podgórze l. s. 429|319, Bochni l. s. 600|470, Brodów l. s. 708|564, Jasła l. s. 710|566, Lipnika l. s. 175|86, Półwsia Zwierzynieckiego l. s. 280|177, Grzegórze l. s. 595|465, Krowodrzy l. s. 597|467, Łobzowa l. s. 598|468, Knihinina l. s. 709|565 i z Czarnego Dunajca l. s. 1029|842, o przeniesieniu tych miejscowości do wyższych klas płac nauczycielskich.

Wysoki Sejmie!

W petycyach wniesionych, uprasza nauczycielstwo szkół ludowych, o poprawę bytu materialnego, przez zaliczenie miejscowości swego pobytu służbowego pod względem płacy do klas wyższych od ustanowionych ustawą z dnia 5. maja 1896, Dz. ust. kraj. Nr. 34.

Mianowicie upraszają petenci ze Stryja, Bochni, Brodów i Jasła, o zaliczenie tych miast do II. klasy płac, z Podgórze, o zrównanie tego miasta co do płac nauczycielskich z Krakowem, z Lipnik, o zaliczenie tej gminy do IV. klasy, z Półwsia Zwierzynieckiego, Grzegórze, Krowodrzy i Łobzowa, o zrównanie ich co do płacy z nauczycielstwem w Krakowie, z Knihinina, o zaliczenie tej gminy zarówno jak miasto Stanisławów do klasy II., w reszcie z Czarnego Dunajca, o przyznanie im płacy miasteczek do klasy IV. należących.

Rozpatrując poszczególne petycje, komisya szkolna uznała jako słuszne i ważne motywa w odnośnych petycyach podniesione, przemawiające za zaliczeniem pod względem płac nauczycielskich do klasy wyższej miast Stryja, Brodów, Podgórze, Bochni i Jasła, niemniej należących dotąd do rzędu gmin w klasie V. miejscowości Lipnik, Półwsie Zwierzynieckie i Knihinin.

I tak przemawiają za zaliczeniem do klasy II. płac nauczycielskich miasta Stryja następujące względy:

Miasto Stryj z ludnością 16.515 wedle spisu z roku 1890, liczy obecnie blisko 20.000 mieszkańców; jako miasto powiatowe, jest Stryj siedzibą wielu władz i urzędów rządowych i autonomicznych, komendy uzupełniającej wojskowej, oddziałowej

komendy żandarmeryi, znacznego garnizonu wojskowego, składającego się z piechoty, obrony krajowej, oddziału kawaleryi i oddziału zaopatrzenia wojskowego, nadto miejscem zbornym dla ćwiczeń wojskowych, posiada wyższe gimnazjum, a od listopada 1897 jest także siedzibą sądu obwodowego.

Miasto to jest nadto zbiegiem pięciu linii kolejowych, — z tych linia Stryj-Chodorów jeszcze niewybudowana, posiada wielki dworzec kolejowy, warsztaty kolejowe i ogrzewalnię maszyn, zatrudniające około 1000 robotników. kolejowy magazyn materiałowy, dwie fabryki machin wiertniczych, dwa tartaki parowe, a trzeci w budowie, kilka młynów amerykańskich i kilka wodnych, trzy garbarnie zwykłe i dwie białoskórnicze, fabrykę zapalek, fabrykę mydeł, fabryki stolarskie i wyrobów parkietowych, fabrykę szwarcu, dwie odlewnie żelaza, destylarnię nafty i kilka cegielni.

Rozwój ten na polu przemysłu i handlu, szybki wzrost ludności, rozszerzenie sieci kolejowych i zwiększony przez to ruch podróżnych, kreowanie nowego Sądu obwodowego i spowodowany tem napływ znacznej liczby rodzin klasy urzędniczej, wytworzyły w Stryju wyjątkowe stosunki miejscowe o nader trudnych warunkach bytu. Ceny mieszkań, opału i wszelkich artykułów żywności podniosły się w niepomierny sposób, a drożyznę potęgują nadal jeszcze i te dalsze okoliczności, że do Stryja posiadającego zdrowe rzeczne kąpiele i świeże powietrze, a niezbyt oddalonego od stolicy kraju z ułatwioną komunikacją kolejową, o 4 pociągach dziennie, zjeżdża co roku w lecie wiele gości kąpielowych, a nadto ściąga się tu na stały pobyt wiele emerytów, niemniej, że wiele artykułów spożywczych, jak mięso, masło, jaja i t. p., z powodu połączenia Stryja koleją żelazną z Węgrami ulega znacznemu eksportowi do Pesztu i Wiednia.

Warunki bytu nauczycielstwa w Stryju wśród takich stosunków miejscowych są zatem nader smutne, i niedarmo kołatają ci pracownicy, o polepszenie bytu materialnego, przez zrównanie ich co do płacy z nauczycielami płac miast innych, jak Drohobycz lub Sambor, wśród daleko korzystniejszych warunków miejscowych zostającymi, a mimo tego do wyższej kategorii płac zaliczonymi.

Na petycję w tym kierunku w roku 1896 wniesioną, komisya szkolna wygotała już była wniosek, na zaliczenie miasta Stryja do klasy IV. płac nauczycielskich, że jednak w czasie prowadzonej dyskusyi szczegółowej nad zmianą postanowień artykułu 11. ustawy z 1. stycznia 1889, w brzmieniu ustawy z 15. czerwca 1892, o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, na posiedzeniu Wysokiej Izby dnia 19. stycznia 1896, postawiony został odrębny wniosek na zaliczenie miasta Stryja i miasta Złoczowa do IV. klasy płac, Wysoka Izba na ten wniosek nieprzygotowana i nie mogąc wejść w bliższe szczegóły, z jakich powodów obydwie te miasta zarówno mają zasługiwać na wyszczególnienie, postawionego wniosku nie poparła i takowy upadł, skutkiem czego też osobno co do Stryja, przez komisję szkolną wystosowany wniosek nie przyszedł już więcej pod obrady Wysokiego Sejmu.

Co do petycji nauczycielstwa miasta Brodów nie może komisya szkolna i tym potentom nie przyznać słuszności podniesionych przez nich na poparcie swej prośby motywów.

W mieście Brodach, które jako stanowiące dawniej okręg wolny od cła, należało do rzędu miast najtańszych i miało tem samem nader korzystne warunki do życia, stosunki miejscowe, ze zniesieniem okręgu wolnego od cła, znacznie się zmieniły. Artykuły importowane, dawniej wolno wprowadzane, obecnie zaś ocleniu podlegające, podrożały, a z tymi podniosły się także ceny innych artykułów i ceny mieszkań a zamknięta granica od strony Rosyi, liczny garnizon wojskowy i większa liczba lu-

dnosci, która wynosi obecnie około 20.000, drożyznę ogólną tylko spotęgowały, tak iż nastąpiły obecnie trudne warunki do życia w tem mieście.

Ciężkie te warunki bytu, nauczycielstwo ludowe bardzo dotkliwie odczuwać musi, a to tem więcej, że ubył mu dawniejszy boczny zarobek z lekcyi prywatnych, które z powodu przesiedlenia się z Brodów z chwilą zniesienia tamże wolnego cła, bardzo wiele rodzin do innych miejscowości, zupełnie ustały.

Ważne powody żądania polepszenia bytu materyalnego przez zaliczenie do klasy wyższej płac nauczycielskich zawiera także petycja grona nauczycieli z Podgórze. W mieście tem z ludnością obecnie wyż 16.000 tysięczną z powodu bezpośredniego sąsiedztwa z Krakowem, od którego oddzielonem jest tylko mostem na rzece Wisle i stanowi niejako przedmieście Krakowa, wytworzyły się te same wielkomijskie warunki bytu, a nauczycielstwo Podgórze pod względem płacy w porównaniu z sąsiednimi kolegami krakowskimi o dwie kategorye niżej stojące, ciężkie to swe położenie materyalne dotkliwie odczuwać musi.

Wreszcie i miasto Bochnia z powodu zwiększanej liczby mieszkańców, liczy bowiem obecnie 10.000 dusz, licznego garnizonu wojskowego, rozwiniętego ruchu handlowego, jak niemniej z powodu, iż jest siedzibą powiatowych władz i urzędów rządowych i autonomicznych i ma kopalnie soli, zalicza się również do miast o trudnych warunkach bytu, które miejscowe nauczycielstwo ludowe zaliczone do III. klasy płac dotkliwie odczuwa.

Do rzędu powyższych petycyi z miast zasługujących na uwzględnienie zaliczyć należy zdaniem komisji szkolnej także petycye wniesione przez nauczycielstwo ludowe z Lipnika, Półwsia Zwierzynieckiego i Knihynina, obecnie do V. klasy płac należących. Miejscowości te, a mianowicie Lipnik położony tuż przy mieście fabrycznem Białej i stanowiący właściwie przedłużenie tegoż miasta, Półwsie Zwierzynieckie, połączone bezpośrednio z miastem Krakowem, z 5 cio klasową szkołą wyższego typu, wreszcie Knihynin połączony bezpośrednio z miastem Stanisławowem, do którego też w najbliższej przyszłości drogą ustawy zostanie niewątpliwie wcielony, posiadają w zupełności charakter tychże miast sąsiednich i ich miejscowe warunki bytu.

Ze wymienione miejscowości ze względu na swe wyjątkowe stosunki miejscowe na zrównanie co do płac nauczycielskich z gminami miejskimi zasługują, wypowiedziały już przychylnie swe zdanie c. k. Rada szkolna krajowa, jak o tem świadczy przedłożone Wysokiej Izbie przez Wydział krajowy na początku obecnej Sesy sprawozdanie z czynności departamentu II. dotyczące sprawy zaliczenia do IV klasy płac nauczycielskich gmin wiejskich z ludnością po nad 4.000, Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 31. stycznia 1896. do zbadania przekazanej.

W prawdzie objawił Wydział krajowy w temże swoim sprawozdaniu, że nie może przedłożyć Wysokiej Izbie projektu noweli do ustawy, na mocy której przeniesione by być miały do klasy IV gminy miejskie Lipnik, Borystaw, Jaworzno, Knihynin, Grębów, Nisko, Szczakowa, Półwsie Zwierzynieckie i Winniki, w myśl opinii Rady szkolnej krajowej ze względu na stosunki miejscowe na zrównanie z gminami miejskimi zasługujące, a to z pominięciem motywów budżetowych jedynie przez wzgląd na ustępstwa, jakieby ewentualnie uchwalenie noweli za sobą pociągnąć musiało, t. j. nieustanne w kierunku przeniesienia do klas wyższych pretensye nauczycielstwa bardzo wielu innych miejscowości w kraju, Komisya szkolna nie może jednak podzielić tej obawy Wydziału krajowego, jest bowiem zdania, że gdy Rada szkolna krajowa na podstawie przeprowadzonych badań uznała, że tylko w wyszczególnionych wyżej dziewięciu gminach do klasy V. zaliczonych, stosunki miejscowe za

przeniesieniem tych gmin do wyższej klasy płac nauczycielskich przemawiają, znacznej w tym kierunku zmiany stosunków w innych miejscowościach przez czas dłuższy spodziewać się nie można.

Co do reszty petycyj wniesionych przez nauczycielstwo ludowe, o polepszenie bytu przez zaliczenie do wyższych klas płacy, a mianowicie: Grzegórzek, Krowodrza, Łobzowa i Czarnego Dunajca, komisya szkolna nie mogła dopatrzeć się w nich słusznych i racjonalnych powodów, któreby za uwzględnieniem tych petycyj przemawiały, a co do petycji z Grzegórzek i Łobzowa, podnosi nadto komisya, że nad podobnymi już w roku 1896 wniesionymi petycyami z tych gmin, w których obecne stosunki miejscowe w porównaniu z rokiem 1896, nie uległy żadnej wybitnej zmianie, Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 31. stycznia 1896, na wniosek komisji szkol. przeszedł do porządku dziennego.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie, komisya szkolna mimo uznania części wniesionych petycji jako zasługujących na uwzględnienie, nie może przedłożyć Wysockiej Izbie co do tych petycji już obecnie projektu do zmiany istniejącej ustawy z 5. maja 1896, Dz. ust. kraj. Nr. 34, a to z uwagi na to, że przed wygotowaniem takiego projektu należy jeszcze poprzednio zbadać dokładnie wszelkie stosunki miejscowe i warunki bytu w poszczególnych miastach. Przy tej sposobności wyraża komisya szkolna przekonanie, że może uczynionoby zadość powszechnie wyrażonej potrzebie, gdyby c. k. Rada szkolna krajowa wzięła pod swą rozagę i wydała opinię, ewentualnie wniosek, czyby nie było rzeczą stosowną, połączyć obie II. i III. klasy płac w jedną II-giej klasy, a w niej utworzyć dwie kategorie z płacą 700 i 600 złr.

Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Petycyje nauczycielstwa szkół ludowych w miastach Stryju, Brodach, Podgórze, Bochni i Jasle odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby je zbadał i aby po porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową w kierunku przeniesienia powyższych miejscowości do wyższych klas płac nauczycielskich odpowiednie wnioski na następnej sesji przedłożył.

II. Wzywa się Wydział krajowy, ażeby przedłożył wnioski o przeniesienie Lipnika, Borysławia, Jaworzna, Knihynina, Grębowa, Niska, Szczakowy, Półwsia Zwierzynieckiego i Winnik do IV. klasy płac w myśl badań, które w tym kierunku wskutek poprzedniej rezolucji Sejmowej z porozumieniem z c. k. Radą szkolną krajową przeprowadził.

III. Nad petycyami nauczycieli i nauczycielek szkół ludowych i Rady szkolnej miejscowej w Grzegórkach, grona nauczycielskiego w Krowodrzy, nauczycieli w Łobzowie i Rady szkolnej miejscowej w Czarnym Dunajcu przechodzi Sejm do porządku dziennego.

Lwów, dnia 4. lutego 1898.

Przewodniczący:

Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:

Karol Dzieduszycki w. r.